

*Az örültség nem más, mint ugyanazt tenni újra és újra, és várni,
hogy az eredmény más legyen*

Albert Einstein

Szemléletváltás helyett a régi nézeteket veszik elő.

Megint előhúzták a forintleértékelést

Most a *görög válság* és az *euró* kapcsán húzták elő, ami állítólag arra hívta fel a figyelmet, hogy az euró kifejezetten előnytelen a kevésbé fejlett országoknak, mert megfosztja őket egy olyan alapvető eszköztől, ami a tankönyvekben is szerepel. Ez a *forintleértékelés* lenne, amivel – e módszer mai népszerűsítői szerint – Magyarországnak élnie kellene, de nem teheti, mert ez ellentétes lenne a devizahitelek érdekeivel. Ezt oldaná fel a devizahitelek forinthitelekké való átállítása, ami szabad folyást adna a leértékelésnek. A devizahitelek átalakítását a nemsokára hivatalba lépő kormány a legsürgetőbb teendők között tartja számon: e ponton – ha más indíttatásból is – a nézetek találkoznak.

Zűrzavar a fejekben. Mi mindenre lenne jó?

Milyen jó lenne – hangzik az alaptalan állítás –, hiszen így akadályoznánk az importot, védenénk a belső piacot, versenyképessé tennénk a hazai termelést és ösztönöznénk az exportot! Szinte mindent (!) megoldhatnánk. Nem kerül szóba, hogy e célokat különösen így eddig sem sikerülhetett elérni. Nem éltek viszont a fő eszközökkel, például a *belső piac* védelmének a *minőségvédelemmel*, sőt ezzel ellentétesen cselekedtek, leépítették ennek intézményrendszerét. (Ld. növény- és állategészségügyi hálózat elszorvasztása. Ez sajnos sikerült, lehet, hogy ezért nevezik „sikerágazatnak” a mezőgazdaságot?)

Fel sem merül: a leértékelési gyakorlat felelevenítésére a mai gazdasági környezetben egyáltalán van-e lehetőség? (Ez ugyanis gyorsítja az inflációt, ami egyébként is ma az EU-ban nálunk a legmagasabb stb.)

Ami a belső piac védelmét illeti, a leértékelés erre még elfogult hívei szerint sem alkalmas. A fogyasztás megdrágításával a fogyasztást akarták visszafogni és az export számára árualapokat felszabadítani. Tehát a leértékeléssel éppen hogy meggyengítették a belső piacot, holott annak előtérbe helyezése és megerősítése ma a gazdaság talpra állításának, a fenntartható dinamikus növekedésnek az egyik alapfeltétele.

A „magányos farkas”. A tévút előzményei

Az, aki ezt egyre hangosabban képviseli egy politikai profilú „kereskedelmi” rádió nyájas műsorvezetőjénél, az ő buzgó helyeslése mellett indította kampányát. Mondhatni, annak köpönyegéből bújt ki, de ma már a televíziókban és a lapokban is képviseli ezt. És egyre sűrűbben és zajosabban. Ahogy ő jellemzi önmagát: „magányos farkasként”. Pedig nézete nemigen tér el *Bokros Lajosétól* és *Medgyessy Péterétől*, miközben már évtizedek óta a tankönyvek sem fogalmazznak úgy, ahogy a nyilatkozó és szakmai elődei. Sokan már évtizedekkel ezelőtt látták a lehetséges *hátulütőket* és felhívták a figyelmet arra, hogy a konkrét összefüggésektől függően a nemzeti valuta leértékelése nem feltétlenül jár pozitív mérleggel, sőt *bumeráangként* üthet vissza.

Medgyessyt nem hagyták leértékelgetni

Már akkor sem gondolták a tankönyvírók (sem), hogy a versenyképesség egy elemből állna; számtalan olyan eleme van ugyanis, amiben viszont kézenfekvő előrelépési lehetőség lenne.

A leértékelésekben, köztük a folyamatos leértékelésekben (csúszó forintleértékelés) szerzett tapasztalataink súlyos, ezermilliárdos károkról szólnak. Nem is szólva az infláció felpörgetéséről, annak minden súlyosan negatív következményével együtt. Ezek: a gazdaság dezorganizációja, a hatékonysággal ellentétes kotraproduktív környezet, ésszerűtlen jövedelemátcsoportosítás az erőfölénnyel rendelkezők javára stb. A leértékeléseket az infláció gyorsulása követi, ami újabb leértékelést magyarázhat: leértékelési/inflációs spirált indít el.

Hatékonysági veszteségek

A forint különben ma is alul van értékelve, hát még mennyire az volt egy éve, amikor az euró árfolyama 320 forint körül is ingadozott. Ezt nyilván nem akarhatjuk, hiszen emlékezhetünk, hogy a gazdaság a működésképtelenség küszöbére jutott. A most is létező alulértékelttség azt is jelenti, hogy *exportra kerülnek olyan termékek, amelyeket hatékonysági szempontok alapján nem lenne szabad exportálni*. Az idegenforgalomban pedig a nagyobb jövedelmet adó minőségi turizmust hátráltatja a forint alulértékelttsége. És így tovább, és így tovább. A feltételezett (a várt) eredményeket (exportvezérelt gazdaságpolitika, a külkereskedelmi deficit csökkentése stb.) pedig *nem lehet bizonyítani, mert nem következtek be*.

Abban a nyilatkozónak viszont igaza van, hogy – bár nem a leértékelések folytathatósága miatt – nem kell siettetni az euró bevezetését és nagyon meg kell gondolni, hogy ezért bármilyen súlyos terhet vállaljon-e a gazdaság és a lakosság. *Nemcsak azt kell közölni* tehát a társadalommal, hogy a kormány szerint mikor csatlakozunk az euró övezethez, hanem azt is, hogy ez milyen előnyökkel jár és hogy ez mibe kerül. *Hatásvizsgálatokat* kellene végezni, amire már két évtizede (és hiába) törvény kötelezi a kormányokat.

Azt pedig végképp *ki kell zárni*, hogy a magyar gazdaság *rossz (alacsony) árfolyamon csatlakozzon* az euró övezethez. Példának okáért a reálinál (elérhetőnél) akár csak 10–20 százalékkal alacsonyabb átváltásnál minden vagyron, ami az országban van és minden jövedelem, amit folyósítanak, a bevezetés időpontjától azonnal 10–20 százalékkal kevesebbet érne. Ezért is semmiképpen nem leértékelésekben, hanem a nemzeti valuta alulértékelttségének folyamatos mérséklésében, erősítésében kell gondolkodni.

A magyar gazdaság ma kétségkívül *nem érett az euróra*, de ez *kisebb probléma*, mint az, hogy *nem érett az EU-ban való teljes jogú részvételre*. Több más országhoz hasonlóan nem elég fejlett a gazdasága, a belépés az EU-ba megelőzte a felzárkózást. A belépéstől mindenki azt várta, hogy felgyorsítja a növekedést, ami az újonnan csatlakozott országok közül csak nekünk nem sikerült. Meglehetősen sajátos a helyzetünk a felkészültség tekintetében, ami ugyancsak az egyik leggyengébbnek tűnik. Félbemaradt a rendszerváltás, nem alakultak ki a piaci viszonyok, nincs védelem a monopóliumokkal szemben, a kormány nem védte meg a magyar érdekeket (ld. termőföld stb.) Nincs komplex elgondolás és a régi, többszörösen megbukott álmegoldásokhoz nyúlnak. Ilyen például az infláció felpörgetése. Az euró bevezetése *az ilyen álmegoldások alkalmazását zárná ki*, ennyiben *nem „gyümölcse” lenne a fejlődésnek, hanem szükséges eszköze* is.

A leértékelések és az exportvezérlés leltára

A néhány hete megjelent könyvemben (*Kényszerpályák, tévutak – Az új nomenklatúra*) alaposan körbejártam az előbbi kérdéseket is: hogyan lett a leértékelési tévútból – a tények és az összefüggések hibás beállításával, a tapasztalatok negligálásával – kényszerpálya.

A fülszövegben olvasható, hogy a könyvet az élet is írta, hiszen a legújabb aktualitások sem hiányoznak. Az élet persze tovább is „írja” a történetet, annyiban mindenképpen, hogy folyamatosan újabb példákkal támasztja alá a kötet megállapításait. Azt is, hogy nincs kidolgozott alternatíva, hogy a gazdasági gondok összefüggő, rendszerszerű megközelítését még mindig meg akarják kerülni. Inkább haladnak tovább a *tévúton*, azt *kényszerpályaként* tüntetve fel. Erre legfeljebb indok, de nem mentség az, hogy az alternatíva – mint ezt kifejtettem és alátámasztottam – *hatalmi kérdés*, ezért az elit minden módon küzd a megjelenése ellen.

Budapest, 2010. május 17.

Dr. Szabadi Béla

Forrás: honlap

<http://www.szabadibela.hu/>